

Posudek bakalářské práce

Jméno autora práce: Zuzana Nováková

Název bakalářské práce: Sexuální násilí a jeho vliv na prožitek porodu a mateřský bonding

Vedoucí: Mgr. et Mgr. Lea Takács, Ph.D.

Obsahová hlediska práce

	1	2	3	4
Cíle práce: uvedeny jasně – nejasné, neuvedeny			x	
Soulad obsahu s názvem: ano – částečně		x		
Členění kapitol: logické členění – nevhodné strukturování			x	
Postiženy relevantní aspekty problému: jednoznačně – spíše ne			x	
Stanovené cíle: splněny – nesplněny			x	

Úroveň návrhu projektu

	1	2	3	4
Problém: jasně vymezen – nejasné vymezení	x			
Projekt: analyzován ve vztahu ke klíčovým pojmům – zabývá se jinou problematikou	x			
Metodologie práce: Vhodně zvolená – zcela nevhodně zvolená			x	
Propojení literárně přehledové části s návrhem projektu: organické, projekt logicky navazuje na 1. část – obě části jsou nesourodé			x	

Formální hlediska práce

	1	2	3	4
Jazyková a stylistická úroveň: práce je čtivá, použití jazyka přiměřené – nevyhovuje			x	
Formální úprava práce: odpovídá požadavkům – zahrnuje množství formálních chyb	x			
Grafická úprava: vyhovuje – nevyhovuje	x			
Množství využitých literárních zdrojů: dostatečné – nedostatečné	x			
Aktuálnost literárních zdrojů: vesměs z posledních let – zdroje značně zastaralé			x	
Využití cizojazyčných zdrojů: dostačující – minimální	x			
Odkazy v textu: vcelku odpovídají standardům – chybně uváděné odkazy	x			
Seznam literatury: kompletní, bez větších chyb – nekompletní, s množstvím chyb	x			

Specifické připomínky (vše podstatné, co se nevešlo do výše uvedených bodů):

Tento posudek je – formálně vzato – psán z pozice vedoucí práce, ve skutečnosti se však jedná spíše o oponentský posudek, neboť jsem text BP poprvé obdržela několik dní před jejím odevzdáním (a v době, kdy jsem byla na konferenci), a neměla jsem tak možnost práci vést a poskytnout autorce zpětnou vazbu (můj návrh, aby se práce odevzdala v dalším termínu, autorka odmítla). Připomínky k práci, které bych za standardních okolností sdílela s autorkou v procesu přípravy práce, tedy uvádím v tomto posudku.

Téma práce je aktuální a z klinického pohledu relevantní, předložená BP však působí jako první hrubý „draft“, který je třeba zásadně přepracovat. Práce trpí výraznými nedostatky na různých rovinách:

- Vymezení tématu práce: není jasně specifikováno, zda se bude práce zaměřovat na sexuální násilí v dětství, adolescenci, dospělosti, v těhotenství, případně ve všech těchto fázích; autorka mluví o různých fázích, ale text je v tomto ohledu značně konfušní a chybí jasné vymezení; zejména sexuální zneužívání v dětství a jeho dopad na porodní zkušenost je tématem poměrně značného počtu studií, takže by bylo vhodné zpracovat toto téma v teoretické části jako samostatnou podkapitolu (případně specifikovat, že se práce zaměřuje na sexuální zneužívání v dospělosti); podobně není dostatečně vyjasněno, zda se práce zaměřuje na bonding v těhotenství, časném poporodním období, pozdějších fázích (či ve všech těchto obdobích), text teoretické části je v tomto ohledu opět konfušní a v empirické části se počítá se zjišťováním bondingu v časném poporodním období (proto by v teoretické části měla být bondingu v tomto období věnována samostatná kapitola/podkapitola)
- Vymezení základních pojmů:
 - název práce hovoří o *porodním prožitku*, ale o tom se z teoretické části práce dozvíme velmi málo; samotná kapitola 2, kde by toto téma mělo být představeno, nese název Porod, a autorka zde věnuje prostor vymezení jednotlivých dob porodních, v dalším odstavci se věnuje domácím porodům, ale o dimenzích porodní zkušenosti se dozvíme teprve při popisu dotazníku na zjišťování porodní zkušenosti v empirické části práce; autorka nečiní jasné rozlišení mezi porodem samotným a jeho prožíváním a pracuje s těmito pojmy konfušně, opomíjí přitom klíčové práce k tématu (např. Olza, I., Leahy-Warren, P., Benyamini, Y., Kazmierczak, M., Karlsdottir, S. I., Spyridou, A., ... & Nieuwenhuijze, M. J. (2018). Women's psychological experiences of physiological childbirth: a meta-synthesis. *BMJ open*, 8(10), e020347.)
 - jednou z hlavních proměnných empirické části práce je *spokojenost ve vztahu s partnerem*, v teoretické části práce se o této proměnné však nedozvíme prakticky nic (autorka sice zařadila kapitolu Role sociální opory, ta se ale týká podpory během porodu a nezaměřuje se specificky na partnera)
- Struktura práce: Hlavním tématům práce není věnován adekvátní prostor a naopak jsou v práci zařazeny kapitoly, které s jejím hlavním zaměřením souvisejí jen okrajově; prostor věnovaný porodní zkušenosti a bondingu je nedostatečný, což je ve značné disproporcii s tím, jak velký prostor je naopak věnován vedlejším tématům, jako je průběh těhotenství či PTSD po porodu (PTSD po porodu sice může souviset s předchozí zkušeností sexuálního násilí, ale také nemusí); kapitoly 3 a 5 by měly být pro práci stěžejní, přesto jim chybí jakékoli členění a podrobnější rozpracování relevantních subtémat (což je v nepoměru ke kap. 4, která zahrnuje množství vedlejších témat); práci chybí jasné zacílení a logické uspořádání kapitol
- Logická návaznost textu: Logická návaznost textu se občas vytrácí, autorka přeskakuje z tématu na téma – např. kap. 4.5 hovoří o prevalenci PTSD, následně o různých dalších aspektech PTSD, a po několika odstavcích se znovu objevuje téma prevalence PTSD, aniž by autorka navázala na to, že o prevalenci již byla řeč v předchozím textu
- Korespondence názvů kapitol s jejich obsahem: text se často jeví jako sled volných asociací ve stylu „vše souvisí se vším“, autorka nerozlišuje témata dle relevance ve vztahu k hlavnímu zaměření práce či dané kapitoly a často odbíhá od tématu

- např. v kapitole 5 nazvané *Vliv sexuálního násilí na mateřský bonding* sice autorka v úvodu konstatuje, že sexuální násilí může mít negativní dopady na bonding, následně však hovoří o souvislosti mezi sexuálním násilím a poporodní PTSD, a převážná většina kapitoly se věnuje otázce dopadu poporodní PTSD (která může, ale nemusí souviset se sexuálním násilím) na bonding, aniž by byla např. jasně tematizována role PTSD jako mediátoru efektu sexuálního násilí na bonding
- jiným příkladem je kapitola *Vliv sexuálního násilí na porod*, která se věnuje převážně vzdáleněji souvisejícím tématům, přičemž o dopadu sexuálního násilí na *prožitek* porodu (což je hlavní téma práce a mělo by být i hlavním tématem kapitoly) se autorka zmiňuje pouze v jednom kratším odstavci (str. 23 dole)
- Věcné chyby, nepřesná, zavádějící či dokonce nesprávná tvrzení (několik příkladů):
 - ačkoli autorka sama uvádí, že se mateřský bonding formuje již během těhotenství, definuje ho zároveň nepřesně jako „proces, v rámci kterého si matka tvoří vztah k nově narozenému dítěti“
 - na str. 13 používá autorka nesprávný pojem „fyzilogické násilí“
 - na str. 14 autorka označuje těhotenské komplikace za „fatální následky sexuálního násilí“, což je velmi nepřesné vzhledem k vágnímu termínu těhotenské komplikace (ty mohou zahrnovat i méně závažné stavy)
 - str. 24: „Těhotenství může být ukončeno spontánně, poté toto ukončení nazýváme potratem.“ Spontánní ukončení těhotenství je rovněž spontánní porod, což nelze nazvat potratem
- Výběr literatury a práce s literárními zdroji
 - Literárních zdrojů je sice dostatečné množství, ale jsou převážně zastaralé, chybí klíčové práce k tématu
 - Autorka nesprávně tvrdí, že „není k dispozici dostatek studií zaměřených na dopady sexuálního násilí na porodní zkušenost“ – existuje např. množství studií o dopadech sexuálního zneužívání v dětství (které se řadí mezi tzv. ACEs) na porodní zkušenost, nicméně autorka tyto studie opomíjí
 - Navzdory tomu, že k tématu bonding (a jeho formování během těhotenství a poporodního období) existuje množství relevantních studií z poslední doby, autorka se při popisu „navazování bondingu“ odvolává na práci Klause a Kennela ze 70. let minulého století, která byla kritizována pro četné metodologické nedostatky a jejíž závěry autoři sami posléze modifikovali
 - Autorka se odkazuje na sekundární zdroje či dokonce učebnice tam, kde by bylo třeba dané tvrzení doložit primárními zdroji (empirickými studiemi); např. na str. 18 udává při popisu dob porodních odkaz na sekundární zdroj (učebnici), přitom existují práce, které toto empiricky zjišťují; na str. 19 je jakožto reference dokládající vliv psychosociálních faktorů na průběh porodu uvedena nepublikovaná DP, která pro daná tvrzení nepřináší empirické doklady, přitom existují relevantní studie na toto téma
- Výzkumná část práce
 - Nenavazuje na teoretickou část práce, klíčové proměnné využívané v návrhu výzkumu nejsou v teoretické části dostatečně popsány a vysvětleny (porodní zkušenost, bonding v časném poporodním období, spokojenost v partnerském vztahu)

- Hypotézy: jejich formulace zaměřuje statistickou funkci „moderátor či moderující proměnná“ s moderátorem ve smyslu průvodce pořadem či diskusí („Spokojenost v partnerském vztahu (RAS) bude **hrát roli moderátora** ve vztahu zkušeností se sexuálním násilím a formováním mateřského bondingu.“)
- Namísto termínu „sebeuposuzující dotazník“ autorka nesprávně používá termín „sebereportující dotazník“
- Autorka nesprávně používá termín „skóre“ v souvislosti s dotazníky
- Autorka používá termín „měřicí nástroj“, ačkoli správný termín je „měřicí nástroj“; toto nicméně není primárně chyba autorky, ale šablony Katedry psychologie, která obsahuje tuto pravopisnou chybu
- Návrh výzkumu je nedostatečně promyšlený a propracovaný: autorka navrhuje jednorázový sběr dat v období 3 týdny po porodu, ačkoli by bylo vhodnější měřit bonding opakovaně, a to již během těhotenství; dotazník PBQ by navíc bylo vhodnější administrovat déle než 3 týdny po porodu, neboť obsahuje položky, které předpokládají větší obeznamenost matky s dítětem a jeho chováním – v tak časném období by bylo vhodnější použít např. dotazník MIBS; dotazník SES není dostatečně popsán; inclusion/exclusion kritéria nejsou dobře stanovena: vyloučeny by měly být i ženy po IVF, ženy, jejichž děti měly/mají zdravotní problémy (např. proxy proměnná: gestační věk při porodu, porodní váha, Apgar skóre); není jasné, co přesně autorka míní termínem „zdravotní stav ženy umožňující účast“, toto by bylo potřeba lépe vyjasnit; později autorka píše, že soubor sestává z žen „traumatizovaných“ a zranitelnějších ve srovnání s běžnou populací, ale inclusion/exclusion kritéria toto nijak nezachycují, a autorka nikde nevyjasňuje, jak bude tyto ženy identifikovat/získávat; není zohledněn efekt relevantních kovariátů, jako je např. parita, což je ale pro tento typ výzkumu nezbytné; etika výzkumu není popsána dostatečně – pokud bude soubor zahrnovat vulnerabilní populaci, a je zde navíc riziko retraumatizace, je zcela nedostatečné ošetřit potenciální rizikové situace tím, že ženy dostanou e-mailový kontakt na výzkumný tým.

Otázky, podněty k obhajobě:

V úvodu práce autorka zmiňuje roli porodní zkušenosti jako mediátoru dopadu sexuálního násilí na bonding – proč toto není v textu dále rozvíjeno (ani v teoretické ani v empirické části)? Proč se v empirické části naopak najednou (bez návaznosti na teoretickou část) objevuje proměnná „spokojenost v partnerském vztahu“?

V práci se opakovaně objevuje tvrzení, že je nedostatek studií o dopadech sexuálního násilí na porodní zkušenost, ačkoli existuje poměrně dost studií zaměřených na to, jak je porodní zkušenost ovlivněna sexuálním zneužíváním v dětství. Jaká je souvislost mezi sexuálním zneužíváním v dětství a v dospělosti? Jaké dimenze/aspekty porodní zkušenosti jsou sexuálním zneužíváním/násilím ovlivněny nejvíce?

Celkové hodnocení práce:

Předkládaná BP limitně splňuje požadavky kladené na bakalářské práce, a doporučuji ji proto k obhajobě.

Návrh klasifikace: dobře